

kteří si píší a vysedávají po kavárnách, zatímco oni musejí vždy oddřít „černou práci“ při stávkách a demonstracích.²² Chování těchto lidí za války, kdy většina z nich žila legálně a držela se jistý čas stranou rozsáhlejší podzemní práce, je v tomto stereotypním nazírání jen utvrzovalo. Občasně kontakty komunistických intelektuálů s představiteli nemunistických stran či „kauza Nitra“ byly jen dalšími kamínky do této mozaiky předsudků. Pociťovanou zášť navíc znásobila souhra četných náhod (zvláště zatčení Širokého, Ďuriše, Osohy, Baštovanského za Slovenského státu), která vyvolala mocenské vakuum v KSS a neočekávané v letech 1943–1945 katapultovala slovenské komunistické intelektuály do vysokých stranických a státních funkcí. Přestože se povstalecká garnitura KSS po válce zařadila mezi mocenskou elitu, důvěru staré gardy okolo Gottwalda si v úplnosti nezískala. Lidé typu Václava Kopeckého, Rudolfa Slánského či Viliama Širokého ji nepovažovali za sobě rovnou a mezi sebe nikdy nepřijali.²³ Vnímali ji jako nežádoucí konkurenci, která navíc překážela svým názorem na řešení slovenské otázky. Připočteme-li k tomu její vnitrostranické spory s křídlem Viliama Širokého, jenž využíval svých pravidelných pobytů v Praze, aby proti ní intrigoval, nemohly se následující události vyvinout jinak.

Gottwaldovo vedení KSČ již od roku 1945 pokládalo Slovensko za „slabý článek republiky“ a usilovalo o jeho pevnou kontrolu. V atmosféře „zostřeného třídního boje“ začalo každý větší problém v zemi pod Tatrami považovat za sabotážní záměr a rychle si našlo vhodné viníky. Tažení proti titoisimu bylo optimální příležitostí k dokončení mocenského zápasu uvnitř KSS, k odstranění povstalecké frakce z politiky a k definitivnímu smetení slovenského problému ze stolu. Postih vybraných funkcionářů měl zároveň zastrašit všechny potenciální kritiky státoprávního postavení Slovenska v republice. Mnozí pražští pohlaváři se do hledání nepřátel z řad slovenských buržoazních nacionalistů zapojili horlivě i s jistým ulehčením, neboť za dané situace mohl do soukolí represí spadnout téměř kdokoliv a soustředění zájmu tajné policie na některé vysoké bratislavské funkcionáře odvádělo pozornost od nich samotných. Prím v tomto tažení hrál především Viliam Široký.²⁴

Sítě se stahují

Předseda KSS se již na zasedání ÚV KSS 27. září 1948 zmínil o tom, že „vplyvu malomeštiackeho nacionalizmu v našej strane neubránili sa ani vedúce orgány strany.“²⁵ Zmíněnou tezi zatím nijak nerozvíjel

a neuvedl ani žádná jména. Represivní mašinerie se však již dala do pohybu. Od podzimu 1948 začali příslušníci StB shromažďovat kompromitující materiály na slovenské stranické představitele, k čemuž využívali i účelové výpovědi vyšetřovaných osob. Na počátku tragického řetězce stála pražská korespondentka bratislavské *Pravdy* Věra Hložková, která si díky osobnímu šarmu vydobyla přízeň řady slovenských předáků (Viliam Široký, Michal Chudík, Jozef Šoltész, Edo Friš, Ladislav Holdoš). Když však byla v srpnu 1948 zatčena a obviněna ze špionáže, všichni její „přátelé“ na vysokých místech od ní okamžitě dali ruce pryč. V bezvýhodné situaci, jakmile zjistila, že si podrobnými (a většinou nepravdivými) svědectvími o chování a názorech slovenských politiků může zachránit krk, přistoupila na požadavky vyšetřovatelů a vypovídala v jejich intencích. Svým bývalým „ochráncům“ se tak kruté pomstila. Při výsledcích nevynechala ani bývalé davisty. Tajná policie od ní získala cenné informace z politického zákulisí včetně názorů jednotlivých funkcionářů na problematiku česko-slovenských vztahů, které vyhodnotila jako „závadné“.

Hložková vypovídala také o Novomeském, byť spíše okrajově. Poté, co začala spolupracovat s vyšetřovateli, ho v jednom z výslechů vykreslila velice nelichotivě: „Na jaře 1948 Novomeský na jednom flámu v nočních podniku na Václavském náměstí řekl, že jednou všichni čeští komunisté, kteří svou politikou vedou Slovensko do zkázy, budou viset i se Zápotockým. Když jsou Češi tak blbí a dají si líbit jejich diktaturu, oni na Slovensku jim ukáží, kdo jsou a s kým mají tu čest.“²⁶ Příslušníci StB svou informátorku velmi oceňovali. Podle Husáková svědectví mu v roce 1951 jeden z vyšetřovatelů, major Vladimír Kohoutek, tvrdil, že „Hložková má velkou zásluhu. První odhalila slovenské buržoazní nacionalisty ještě v roce 1948.“²⁷ Tajná policie posléze Hložkovou využívala jako vězeňskou konfidentku (např. v cele Milady Horákové) a univerzální svědkyni: vystoupila v přelíčení s Rudolfem Slánským, Osvaldem Závodským i se slovenskými buržoazními nacionalisty.²⁸

Na jaře 1949 přišel další impulz v podobě politického procesu s maďarským stranickým funkcionářem a ministrem zahraničí Lászlóem Rajkém. Podle schématu vykonstruovaného maďarskou bezpečností získalo titoistické spiknutí mezinárodní charakter a jedna z jeho větví měla působit také v Československu.²⁹ Z Budapešti, samozřejmě s tím chým souhlasem Moskvy, byl na vedení KSČ vyvíjen nátlak, aby začalo hledat „československého Rajka“. Mimořádnou aktivitu projevoval především maďarský vůdce Mátyás Rákosi, který už v září 1948 napsal Stalinovi dopis o nacionalistické skupině v KSS, kde uvedl, že v jejím